

STATSVERKSPROPOSITIONEN

I VALRÖRELSEN i september förra året, eller således för mindre än fyra månader sedan, försäkrades från regeringens sida, att några skattesärskärpningar eller någon ny omsättningskatt icke vore att befara »i rådande konjunkturläge». Med denna ingalunda spontant utan först efter upprepade frågor från oppositionens, särskilt högerpartiets, sida lämnade deklaration nåddes väl vad man åsyftade: att förtaga intrycket av kritiken mot den förda politiken och att lugna väljarna inför ett för socialdemokratien utomordentligt viktigt val.

Redan några veckor efter valet började man emellertid inom fackföreningsrörelsen och socialdemokratiska partiet att tala om behovet av nya statsskatter. Och genom den av finansministern framlagda statsverkspropositionen får vi nu ett otvetydigt besked om att en ofantlig skattesärskärpning i själva verket är det som leker regeringen i hågen. Visserligen presenteras icke ett definitivt förslag; liksom förra året är budgeten ofullständig och avgörandet om inkomsterna har skjutits till fram på våren. Men finansministern har tydligt tillkännagivit, att han vill ha en inkomstförstärkning för statskassan på inte mindre

än mellan 500 och 1 000 miljoner kronor för budgetåret 1959/60 för att totalbudgetens underskott skall kunna hållas vid 2 000 miljoner kronor! Vad riksdagen fått att begrundas är om detta skall ske genom höjning av uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, skärpningar av skatterna på större inkomster och förmögenheter samt av diverse punktskatter, eller en allmän omsättningskatt. Halten av regeringens utfästelser och misslyckandet att bibehålla kontrollen över den statsfinansiella utvecklingen har aldrig så skningslöst blivit avslöjade som genom det material som nu framlagts. Läget är allvarligt redan nu och ter sig mycket bekymmersamt för de närmaste åren.

Vi kan konstatera följande: Bristen på totalbudgeten för nu löpande budgetår har redan stigit med 700 milj. kronor *utöver* beräkningarna i juli 1958 och kommer under våren att stiga med ytterligare ett eller annat hundratal miljoner kronor. Driftbudgeten för 1959/60 blir vid oförändrade skatter och skattesatser underbalanserad med 500 å 600 milj. kronor — tilläggsstater och anslagsöverskridanden m. m. oberäknade — och

medelsbehovet på kapitalbudgeten blir säkerligen betydligt mer än 1 800 miljoner kronor. Tendensen i utvecklingen understrykes av uppgiften, att driftbudgeten för 1960/61 och 1961/62 kommer att utvisa ännu större underskott än under 1959/60. Med hastigt stigande statsutgifter och stagnerande statsinkomster närmar vi oss snabbt ett ohållbart läge med allvarliga konsekvenser för hela samhällshushållningen.

Statsverkspropositionen ger som synes anledning till åtskilliga reflektioner, men vi måste här begränsa oss till att ytterligare framföra endast några synpunkter.

För det första är det egendomligt, att man i nu rådande konjunkturläge med skärpt priskonkurrens för näringslivet på de utländska marknaderna och tendenser till avmattning och sysselsättningssvårigheter icke ifrågasätter någon ordentlig lättnad i företagets beskattning. Det är ju dock deras utveckling som är grundvalen för det ekonomiska framåtskridandet och våra möjligheter att upprätthålla och förkovra den materiella standarden. Kravet på sänkning av den extra bolagsskatten avvisas med den cyniska förklaringen, att detta kommer att ske först, om regeringen får bifall till sitt förslag om obligatorisk tilläggs pensionering! Och i ett läge, då det framför allt behövdes en betydlig lättnad för näringslivet att få kapital för de produktionsinvesteringar som kon-

kurrensen och den tekniska utvecklingen gör ofrånkomliga, är man i färd med att ytterligare öka statens väldiga anspråk på kapitalmarknaden.

För det andra kan det ifrågasättas, om vi kommer någon vart med den nödiga saneringen av statsfinanserna, utan att kraftiga besparingar görs på statsbudgeten. Det räcker inte att berömma sig av en restriktiv behandling av myndigheternas anslagsäskanden, när underskottet ändå blir bortåt miljarden kronor. Det är icke besparing att låta utgiftsstaten svälla och på näringslivet och de enskilda hushållen övervältra ansvaret för finansieringen. Vad som behövs är sådana nedskärningar i anspråken, att skatterna åtminstone inte stiger, om de icke omedelbart kan sänkas. Att en sådan politik måste komma att drabba de kostnadskrävande åtgärder som beslutats bl. a. på socialpolitikens område är ofrånkomligt. Även tidpunkten för den nyligen antagna folkpensionsreformens genomförande kan komma i blickfältet. Besparingar av nödig storleksordning kan inte vinnas genom att plocka litet här och där bland tusentals utgiftsposter för den egentliga — och ofrånkomliga — statsverksamheten. Resultat kan icke vinnas, om vi inte kritiskt granskar framför allt det fåtal jätteposter — väsentligen avseende inkomsttransfereringar — vilka tillsammans tager det största utrymmet på utgiftssidan.

Den politik som skisserats i årets statsverksproposition och de resonemang som där förts har undanröjt alla förutsättningarna för en allmän demokratisk samverkan i hithörande frågor. Regeringen vidhåller benhårt sin linje: snabbt ökad socialisering av inkomsterna i

landet och av statens makt över det ekonomiska livet. En splittrad opposition betyder stöd åt den linjen. Borgerlig samverkan är det enda som kan ge oss förhoppningen att den allvarsamma statsfinansiella utvecklingen skall kunna brytas.